

toekomst lbo

Heeft het Lager Beroepsonderwijs (lbo) nog toekomst?

Deze vraag wordt de laatste jaren in kringen van onderwijsmensen vaak gesteld. Soms lijkt het erop, dat de dagen van deze schoolsoort zijn geteld.

Toch is dat niet zo waarschijnlijk. We kunnen in onderwijsland moeilijk zo'n 400.000 leerlingen in de kou laten staan. Daarvan zitten er ongeveer 200.000 in het Lager Technisch Onderwijs (lto) en ruim 100.000 in het Lager Huishoud- en Nijverheidsonderwijs (lhn).

Is er dan geen sprake van een ontwikkeling in een bepaalde richting?

Zeker wel. Het leerlingenpubliek en de functie van het lbo zijn grondig aan het veranderen. En de grote vraag is of de leerkrachten die verandering kunnen bijhouden.

Vroeger kwam het merendeel van de lbo-leerlingen op school om opgeleid te worden tot handarbeiders of om beroepsvaardigheden als huisvrouw aan te leren. We moeten echter constateren, dat handarbeidersberoepen langzamerhand verdwijnen en dat een aantal technische vondsten de benodigde praktische vaardigheden voor een huisvrouw tot een minimum heeft teruggebracht of — in ieder geval — veranderd van karakter.

Dit betekent, dat de legitimatie van het lbo niet meer kan steunen op die oude uitgangspunten. Dat heeft men ongeveer tien jaar geleden in het lbo ook ingezien. Toen kwam de 'veralgemeniserings-tendens' op gang, die de bedoeling had om:

- a leerlingen een bredere opleiding te geven, waardoor zij beter inzetbaar waren in de zich snel ontwikkelende industrie
- b leerlingen een bredere theoretische basis te geven, waardoor zij makkelijker aan vervolgoopleidingen konden deelnemen.

In deze laatste gedachte werd eigenlijk ook de eerste bouwsteen aangedragen om de leerplicht te ver-lengen.

De veralgemenisering van het lbo is echter geen onverdeeld succes geworden. Een belangrijke factor speelt hierin het publiek dat de lbo-scholen is gaan bevolken. Uit onderzoek blijkt, dat meer dan de helft van de vaders van lbo-kinderen een lagere opleiding heeft. In het algemeen wordt in deze gezin-nen weinig waarde aan onderwijs toegekend. Daarnaast is het lbo de schoolsoort geworden, waarin de meeste leerlingen van buitenlandse afkomst terecht komen. Voor zover zij willen leren, ontbreekt hen vaak de mogelijkheid om de lessen inhoudelijk volledig te kunnen volgen. Grote demotivat-ie van de leerlingen is het gevolg. Deze demotivat-ie is zo groot, dat in sommige publikaties van een 'school-tegencultuur' wordt gesproken. Deze jongeren verwerpen de schoolse waarden en ontnemen hun pres-tige aan hun tegendaden tegen de school.

Er is ook een grote groep leerlingen, die zonder diploma van de school verdwijnt. In het schooljaar 1982-'83 werd het aantal voortijdige schoolverlaters in het lbo op ongeveer 33.000 geschat.

Kunnen onderwijsgegenden aan lbo-leerlingen dan geen eer meer behalen?

De kernredactie van dit *Moer*-nummer weigert dit te geloven!

Uit onze eigen praktijk en uit die van verschillende auteurs in dit nummer weten we, dat we een groot deel van de lbo-leerlingen een interessante en zinvolle opleiding kunnen geven. Deze opleiding kan echter alleen een succes worden, wanneer aan verschillende voorwaarden wordt voldaan. De auteurs in dit themanummer sommen er enkele op.

Rob Geul en Wim Davelaar openen dit nummer met een artikel over hoe binnen hun basisschool kin-

deren en — indien mogelijk — ouders tot een keuze voor een bepaald type voortgezet onderwijs komen. Deze basisschoolleerkrachten leggen uit hoe lbo-scholen in het taalonderwijs op hun aanpak zouden moeten voortbouwen. Een te grote kloof tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs, soms gepaard gaande met een anderssoortige leerlingbegeleiding, werkt demotiverend op de leerlingen.

Voor het tweede artikel hebben we Sjon Ruiters aangesproken, die in Amsterdam elk jaar met een groep ito-jongens werkt aan het project Arbeidservaringsleren. Zijn verhaal laat zien, dat je leerlingen wel kunt motiveren, maar dat een concrete en doelgerichte aanpak daarbij een vereiste is. Het project AEL, dat overigens ook in andere schooltypen wordt uitgevoerd, biedt daartoe heel duidelijke aangrijpingspunten.

In een collage van interviews worden daarna nog enkele voorbeelden genoemd van hoe scholen met lbo-leerlingen trachten voor hen op bepaalde wijzen het kennisgebied taal toegankelijk te maken. Henk Blok en Kees de Gloppe doen vervolgens verslag van een onderzoek naar wat lbo- en mavo-leerlingen ná hun schoolcarrière als belangrijke en meer of minder moeilijke taalsituaties beschouwen. Dit materiaal zou uitgangspunt kunnen zijn voor het meer functioneel maken van het taalonderwijs in het lbo. Collega-lbo-leraren hebben echter wel wat vragen bij dit onderzoek.

Toch is het zinnig na te gaan of we wel alle mogelijkheden die het taalvaardigheidsonderwijs biedt, gebruiken om lbo-leerlingen in hun toekomstige situatie voldoende 'taalweerbaar' te maken. Dick van 't Hof is van mening, dat leerkrachten in het lbo nog veel meer van kringgesprekken en rollenspelen gebruik kunnen maken om deze 'taalweerbaarheid' te bevorderen.

Als kernredactie hebben we ook gemeend, dat het zinvol is om een auteur een oordeel te laten geven over de wijze waarop de nieuwe lerarenopleidingen (nlo's) hun studenten voorbereiden op het lesgeven in het lbo. Vanuit haar praktijk kijkt Detje de Kinderen terug op haar opleiding aan de Gelderse Leergangen in Nijmegen. Naar haar mening richten deze opleidingen zich nog veel te weinig op de praktijk van deze schoolsoort.

De andere bijdragen in dit nummer benutten echter alle redactionele ruimte. Daarom kunt u de bijdrage van Detje de Kinderen in *Moer* nummer 6 lezen.

Zoals gebruikelijk wordt dit themanummer besloten met enkele leestips over het onderwerp van dit nummer.

We hopen een interessant nummer samengesteld te hebben.

De kernredactie van dit nummer

*Ans Buys
Addie Gerritsen
Gerard Mensink
Kees Sluis*